

Not 38

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 13 juli 2020 följande beslut (mål nr 1891-20).

Bakgrund

1. Förvaltningsrätten i Göteborg beslutade i dom den 2 januari 2020 om fortsatt öppen psykiatrisk tvångsvård av T.B. Hon överklagade domen till Kammarrätten i Göteborg som i dom den 18 februari avslag överklagandet.

2. T.B. överklagade domen i en skrift som kom in till kammarrätten den 23 mars. Kammarrätten avvisade överklagandet som för sent inkommet. Enligt kammarrätten skulle överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då T.B. fick del av det överklagade avgörandet. Kammarrätten, som inte hade skickat domen till T.B. personligen utan skickat den tillsammans med ett delgivningskvitto till hennes förvaltare, konstaterade att förvaltaren fick del av domen den 20 februari och att överklagandet därför skulle ha kommit in till kammarrätten senast den 12 mars. Det kom in först den 23 mars och alltså för sent.

Yrkanden m.m.

3. T.B. överklagar kammarrättens avvisningsbeslut och yrkar att det upphävs.

Skälen för avgörandet

4. Enligt 6 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska ett överklagande från en part som inte företräder det allmänna ha kommit in till den myndighet som har meddelat beslutet inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av det.

5. Trots att T.B. överklagade förvaltningsrättens dom på egen hand skickade kammarrätten inte sin dom till henne utan endast till hennes förvaltare. Frågan är om överklagandetiden, på det sätt som kammarrätten har gjort, ska räknas från det att förvaltaren fick del av domen.

6. Av utredningen framgår att det har förordnats en förvaltare för T.B. och att förvaltarskapet omfattar att bevaka hennes rätt, förvalta hennes egendom och sörja för hennes person.

7. Bestämmelser om anordnande av förvaltarskap finns i 11 kap. föräldrabalken. Enligt 7 § får rätten besluta att anordna förvaltarskap om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Förvaltaruppdraget ska anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall.

8. Av 9 § framgår att förvaltaren inom ramen för förvaltaruppdraget ensam har rådighet över den enskildes egendom och företräder honom eller henne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

9. När det gäller förvaltarens uppgift att sörja för huvudmannens person har det ansetts att huvudmannen i allmänhet bör få bestämma i frågor som rör boende och innehållet i erbjuden vård. En förvaltare bör således i normala fall inte företräda huvudmannen när det gäller frågor om samtycke till t.ex. operativa ingrepp (prop. 1987/88:124 s. 172). En

förvaltare har mer långtgående befogenheter än en god man, men kan knappast jämföras med en vårdnadshavare när det gäller angelägenheter av rent personlig art, såsom t.ex. medicinsk vård och behandling (prop. 2002/03:50 s. 140).

10. Kammarrättens dom avser fortsatt öppen psykiatrisk tvångsvård. En förutsättning för sådan vård är enligt 3 § andra stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård att patienten motsätter sig vården eller att det till följd av patientens psykiska tillstånd finns grundad anledning att anta att vården inte kan ges med hans eller hennes samtycke. Det är patientens egen inställning till den vård som är nödvändig som ska tillmätas självständig betydelse vid bedömningen av om förutsättningarna för psykiatrisk tvångsvård är uppfyllda. En eventuell förvaltares inställning till vården är inte avgörande i detta hänseende (prop. 1990/91:58 s. 242). Vidare är det bara patienten som har rätt att klaga på chefsöverläkarens beslut enligt lagen (se 32 och 33 §§). Det påpekas också i förarbetena att patienten på grund av sitt psykiska tillstånd eller av andra skäl kan ha svårigheter med att överklaga ett beslut om psykiatrisk tvångsvård och att det då är viktigt att vårdpersonalen hjälper till eller förmedlar den hjälp som behövs (a. prop. s. 274).

11. Med hänsyn till karaktären på den åtgärd som det är fråga om och den särskilda regleringen i lagen om psykiatrisk tvångsvård av patientens rätt att själv föra sin talan, finner Högsta förvaltningsdomstolen att det förvalterskap som har förordnats för T.B. inte gör henne obehörig att själv föra talan i målet. Frågan är då om delgivning kan ske med hennes förvaltare trots att hon själv har fört sin talan i kammarrätten.

12. Av 11 § första stycket delgivningslagen (2010:1932) framgår att vid delgivning med en fysisk person är han eller hon delgivningsmottagare. I andra stycket anges att om en fysisk person har ställföreträdare som är behörig att företräda honom eller henne i saken, är i stället ställföreträdaren delgivningsmottagare. Det förhållandet att en fysisk person har en eller flera ställföreträdare innebär emellertid inte att handlingen alltid ska lämnas till denne eller dessa. I vissa fall kan personen ändå ha rätt att själv föra talan eller vara skyldig att själv fullgöra något (prop. 2009/10:237 s. 234 f.). Eftersom T.B. har rätt att själv föra talan mot kammarrättens dom om tvångsvård, saknas förutsättningar att delge henne domen genom hennes förvaltare.

13. T.B. kan således inte anses ha tagit del av kammarrättens dom genom delgivningen med förvaltaren den 20 februari 2020. Tiden för att överklaga kammarrättens dom har därför inte börjat löpa vid den tidpunkten. Det finns inte heller något som tyder på att T.B. på annat sätt har fått del av domen inom sådan tid att hennes överklagande har kommit in efter överklagandetidens utgång. Överklagandet borde därför inte ha avvisats. Med hänsyn till det anförda ska avvisningsbeslutet upphävas.

14. För att Högsta förvaltningsdomstolen ska pröva ett mål om öppen psykiatrisk tvångsvård krävs prövningstillstånd. Prövningstillstånd kan ges av två skäl. Det första skälet är att ett avgörande i målet är viktigt för ledningen av rättstillämpningen. Det andra skälet är att det finns synnerliga skäl för en prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag. Bestämmelserna om prövningstillstånd finns i 36 § första stycket förvaltningsprocesslagen.

15. Högsta förvaltningsdomstolen finner att det inte har kommit fram skäl att meddela prövningstillstånd.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens avvisningsbeslut den 27 mars 2020.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelar inte prövningstillstånd. Kammarrättens dom den 18 februari 2020 står därmed fast.

Högsta förvaltningsdomstolen fastställer vad kammarrätten beslutat om sekretess.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten*, *Ståhl* och *Anderson*. Föredragande var justitiesekreteraren Fredrik Vogel.

Kammarrätten i Göteborg (2020-03-27, Falkendal och Klint):

Överklagandet skulle enligt gällande bestämmelser ha kommit in till kammarrätten inom tre veckor från den dag då T.B. fick del av det överklagade avgörandet. Information om det lämnades i en bilaga till avgörandet. T.B:s förvaltare fick del av det den 20 februari 2020. Överklagandet skulle därför ha kommit in till kammarrätten senast den 12 mars 2020, men det kom in först den 23 mars 2020 och alltså för sent.
– Kammarrätten avvisar överklagandet.